

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

.. .. APARE .. ..
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Membrii clubului național român sunt rugați să ia parte la ședința de Luni, fiind la ordinea zilei chestiuni importante de dezbătut.

Totul pentru ei.

—np— Expunerea de ieri a proiectului de budget din partea ministrului președinte Wekerle în calitate sa de șef al departamentului finanelor a dat o nouă dovadă, despre nepăsarea guvernului față de necesitățile absolute ale poporului și grija lui de a face din țara aceasta un model de expoziție, a o trage de păr, pentru a o impune cu forța atențiunii țărilor civilizate din Europa. — Un lux de cheltuieli absurde se observă an de an, pentru a nu lăsa faimosul regat al Ungariei, existent de zece secolii, să fie întrecut în cultură, în situație economică și financiară, de „barbarele” state balcanice, cari încet încet să apropie și în curând îi vor lua-o înainte, grație sistemului de guvernare practicat de celebritățile politice maghiare.

Cuvântul de ieri al ministrului de finanțe a sunat între pereții Camerei ca un blăstăm asupra popoarelor oropsite din țara aceasta. În anul viitor această nenorocită oaie va fi despoiată, pe lângă ce trebuia să deie încă cu 103 milioane de coroane! Să poate o mai înfiorătoare sentință de moarte?

Acesta este rezultatul domniei coaliției de 18 luni în coace.

Dar să intrăm în amănunte. Expozeul ministrului de finanțe a fost un fel de icoană cinematografică de cifre. Milioane peste milioane zburau unul după altul în plus la toate departamentele, pentru a rămânea în sfârșit o cifră de vr'o 20 mii de coroane *excedent*, pentru a face pe cât posibil o impresie bună pentru cei prezenți.

Intr'adevăr, că la auzul acestui fenomenal excedent, — ce vreți 20 de mii cor.! — toate fețele simandicoase ale membrilor coaliției s'au concentrat într'un zimbet patriotic, fără a se gândi, că la spatele acestui excedent se ascunde deficitul de 5 milioane, provenite din urcarea cvotei, care din motive de tactică coaliționistă n'a intrat în budgetul anului viitor.

Prin urmare care e excedentul?

Cercetând acum ce foloase se intenționează prin urcarea aceasta fără precedent de 103 de milioane, vom ajunge la rezultate cât se poate de triste.

S'a pus un pond extraordinar pe întărirea armatei de funcționari și de cumularzi de toate speciile, cari nu numai, că nu-și împlinesc datoria în conștiință, dar un număr considerabil al lor este superfluu atât pentru necesitățile noastre legislative cât și administrative. În loc să se creeze posibilitatea formării unui strat de industriași, de muncitori folositori patriei, se dă deplină libertate înjghebării unei clase de slujbași, de paraziți, cari nu produc nimica, în schimb însă consumă din munca celorlalți cetățeni.

Dar acest convoi de budgetivori este alcătuit tocmai în serviciul guvernului, care-l sprijinește, formând astfel o opoziție plătită în contra introducerii votului universal.

Mai amintim încă un punct însemnat, care servește iarăși interesele guvernului.

La portofoliul internelor s'a stabilit un spor în cheltuelile serviciului sanitar de 980.743 de cor., pe când pentru gendărmărie s'a dat în plus 1.181.601 de coroane. Iată deci cum știe îngrijii guvernul coaliției de cetățenii acestei țări. Intâi jandarmii, pentru ca sbierătele desperate ale popoului după drepturi să le fie înăbușite de acești zbiri ai stăpânirii și numai în al doilea rând sănătatea și bunăstarea a 18 milioane de suferinzi din această fericită patrie.

Intâi paznicii latifundiilor și apoi nevoile popoului.

Examinând acum proiectul de reforme al dărilor, vom putea dovedi, că partidul coaliției printr'o condamabilă abatere dela programul său a lăsat baltă principalul angajament, ce și-l luase, anume introducerea dărei progresive.

Despre o dare progresivă de pământ nici vorbă nu este.

O întocmire dreaptă a catastrului de pământ, care să servească ca bază la preliminarul dărei a fost cu totul uitată. Astfel că astăzi un biet țăran cu câteva jugăre de lut, plătește pentru rozoarele lui seci tot atâta dare de jugăr, ca și magnatul, cu zeci de mii de jugăre de humă, care e trecut în mare parte ca pământ neroditor sau ca pășune.

Ba ce e mai mult cheia procentului de dare de pământ a scăzut dela 25.5 la sută la 20 la sută.

Diferența neînsemnată pentru micul proprietar, constituie un enorm favor pentru clasa nobilimei, ale cărei moșii să întind, cât vezi cu ochii.

Să vedem acum, cari sunt favorurile reformei dărei de venit. Concluzia e și aci defavorabilă guvernului.

Intr'adevăr, s'a făcut favorul micilor funcționari cari nu câștigă 600 cor. anual de a-i scuti de acest soi de dare. Dar nu e mai puțin adevărat, că acești nenorociți sunt despoiați pe altă cale în virtutea celorlalte dări, cari din nenorocire au o nesfârșită clasificație. Darea de cap, de consumație, vămile etc. scot din punga proletarului ultima para.

Aceasta dare ar avea o împărțială potrivită până la 4000 de coroane venit. Dela aceasta sumă în sus raportul este foarte neînsemnat. Pe câtă vreme după 8000 de cor. venit să plătește o dare de 238 cor. prin urmare cam 3 proc., pe atunci după 20.000 cor. e 4 proc. și după 200.000 de coroane să iau numai 5 proc. Raportul este deci aproape nul.

Astfel vedem, că viitorul capitaliștilor este asigurat.

Cu astfel de proiecte și-a făcut coaliția intrarea triumfală în noua sesiune parlamentară.

Frumoase succese!

Ședința clubului naționalist. Clubul deputaților naționaliști a ținut azi o conferență, în care s'a hotărât, că deputații naționaliști să iee parte la desbaterile indemnității și garanțiilor constituționale. Mai mulți oratori au accentuat în Club și chestia comisiilor din cauză, că coaliția deși a recunoscut partidul, n'a ales în toate comisiile și deputați naționaliști:

Clubul a hotărât să nu iee poziție definitivă în această chestiune până Luni, când se va ține o nouă ședință, în care se vor pertracta și alte afaceri foarte importante.

Viitorul patriarh sârbesc la Carlovăț are să fie — după cea mai mare probabilitate tânărul episcop dela Vârșet Zmeianovici, cel puțin acesta este favoritul Sârbilor radicali, cari iarăși la rândul lor, sunt favoriții guvernului coaliționist. Dintr'un interviu, pe care i-l'a făcut un ziarist P. S.

Sale aflăm, că P. S. Sa a căutat să-i facă o vizită lui Wekerle; dar neaflându-l acasă, i-a lăsat numai o carte de vizită. A vorbit însă cu ministrul de culte Apponyi, pe care l'a informat mai amănunțit asupra afacerii sârbești. Cât pentru politică P. S. Sa a declarat, că e mai înainte de toate pro și că precum a căutat a sta departe de orice partid politic în trecut astfel vrea să obțină această rezervă și în viitor.

Conferența partidului independist. Eri la amiazi șeful partidului independist lansase prin culoarele Camerei convocarea unei conferințe a partidului pentru aseară. Când s'au adunat însă membrii la club, — și veniseră în număr considerabil, — li-s'a anunțat că conferința nu se mai ține. Cei trei miniștrii prezenți «Kossuth, Apponyi și Günther» au fost înconjurați de curioși pentru a afla motivele acestei contramandări. Apponyi a căutat să-i îmblânzească și să le deplaseze intențiile cu anecdotele sale, (glumțe și Apponyi??) numai pentru ca membrii partidului Kossuthist să nu caște gura și să scormonească iarăși chestia transacțiunii.

Acest nenorocit compromis zace ca sabia lui Damocles asupra capului membrilor Kossuthiști din cabinet, cari prin o astfel de încheiere s'au abătut dela principiile lor independiste, ridicându-și în cap întreaga grupare Kossuthistă.

Dar când erau condițiile: demisiunea sau transacția, ce era de făcut? E mai bună puterea, mai grasă, decât popularitatea câștigată pe motive efemere. N'ai ce-i face!

Björnson și Apponyi. Am dat loc în numărul nostru de ieri unui nou atac al lui Björnson, împotriva tacticii de guvernare a popoarelor din partea contelui Apponyi, ministrul scoalelor din Ungaria.

Întrebat ce acțiune va întreprinde acesta pentru a se desvinovăți de noile învinuiri, el a răspuns, că deocamdată nu se va exprima în chestia aceasta, dar nu va lăsa acest atac să treacă fără răspuns. Situația

lui însă față de bătrânul poet, pe care îl respectă cu sinceritate, este cât să poată de dificilă, de oarece nu poate întrebuița tonul, ce l'ar merita! (Vrea să zică tonul ce îl are față de naționalități. Red.) Björnson, zice Apponyi își bazează acuzațiile sale numai pe informații unilaterale, de aceea e imposibil să polimizezi cu el! (Natural când n'ai motive, ponderoase, cari să le poți spune! Red.)

Anunță însă, că îndată ce va dispune de timp va lua cuvântul.

Suntem curioși să vedem, ce fel de arme de apărare va întrebuița falsul apostol al păcii.

Croații și votul universal. În ședința de astăzi deputații croați vor da buletine albe la alegerea deputațiunii cvotei, pentru că nici până acum n'au primit răspuns referitor la dimisiunea lor din comisii.

Deputatul Lorkovici va interpela pe primul ministru în chestia votului universal.

Referitor la această reformă electorală există între Croația și Ungaria un junctim, care hotărăște, ca până când ea nu va fi introdusă în Ungaria, nu se va putea realiza în Croația.

De oarece deputații Croați n'au primit din partea ministrului Andrassy un răspuns pozitiv referitor la timpul introducerii acestei reforme în Ungaria, ei nu pot avea nici o garanție, despre introducerea acestei reforme, prin urmare au luat deciziunea în Club, de a adresa sus menționata interpelație.

Criza bohemă. Criza bohemă cu toate neliniștile ei întorsături e pe cale de a se aplană. Acțiunea începută de partidul agrar al Cehilor de a înlocui pe cei doi membri ai guvernului aparținători cehilor tineri s'a ajurnat deocamdată. Acest fapt a fost hotărât pe deoparte prin refuzul categoric al ministrului de agricultură Dr. Paczak de a primi portofoliul comerțului, ce trebuia să devină vacant prin retragerea lui Forscht, pe de altă parte prin imposibilitatea unei legături între diferitele grupări

boheme, pentru că fracțiunile liberate și radicale nu pot să se uniască într'un club cu cehii clericali.

Totuși se va putea forma din șefii diferitelor grupări un comitet executiv, care va reprezenta în Reichsrath delegațiunea cehă.

Deocamdată criza stă aci, până după votarea transacțiunii, cecă pentru libera mișcare industrială și comercială este condiție esențială.

Cum se vor desfășura lucrurile mai târziu vom vedea.

O interpelație a lui Polyt. Deputatul sârb Mihail Polyt a adresat astăzi guvernului o interpelație în chestia turburărilor din Macedonia. Dânsul a întrebat pe ministrul președinte Wekerle, dacă acesta a luat parte la compunerea notei, ce s'a adresat statelor Balcanice din partea Austro-Ungariei și Rusiei.

În interpelația sa de astăzi deputatul Polyt a intrat și în chestia Boemiei și Herțegovinei, arătând necesitatea unei intervenții în favorul presei din ținuturile ocupate, atacată în mod sistematic de organele administrative.

Răspunsul ministrului a fost ca de obicei în doi peri, ca o gaură de vulpe, cum am zice, pe una intră pe alte zece iese.

Comisiunea administrativă a Camerei a pertractat Marți în 22 l. c., proiectele ministrului de interne Andrassy, așa numitele garanții constituționale. Din partea partidului parlamentar al naționalităților a luat parte deputatul C. Brediceanu.

La desbaterea proiectului pentru lăfșirea competenței a judecătoriei administrative între alți vorbitori a luat cuvântul fostul ministru președinte Coloman Szell accentuând, că Ungaria are lipsă de un guvern tare iar cea mai eficace garanție a constituțiunii e rațiunea poporului cu iubirea și alipirea sa la constituțiune.

C. Brediceanu — consimte cu cele espuse de antivorbitor — dar congregațiunile comitatense după construcția lor presentă nu reprezintă voința poporului nici nu pot mani-

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA.”

Un inovator uitat: C. Aristia.

Se face adese ori pomenire de Biblia lui Eliade Rădulescu, în care se găsește, alături de o traducere adesea greșită, o limbă românească dintre cele mai imposibile, dar se uită tovarășul său C. Aristia care, în același timp, lucra, neobosit, în aceeași direcție, neurmată, din fericire, de alții. În anul 1859, când și-a tipărit Eliad întâia fascicolă din Biblia sa, tipărește și Aristia Psalmii lui David, într'un volum de 159 pp., la București, cu cheltuijale «Societății ierografice britanice și străine, spre propagarea cuvântului în Bretonia și la alte nații». Aristia a tradus însuși Psalmii, la care nu apucase a ajunge Eliad, care avea de gând să dea întreaga Biblie, dar a tradus după o ediție grecească. Să înțelege că o traducere ca aceasta reprezintă, afară de interesul pur bibliografic, și un interes lingvistic, dată fiind împrejurarea că apariția ei cade tocmai în anul care a început seria aberațiilor în ale limbii bisericești.

Aristia a dat o traducere dintre cele mai rele, ca limbă. Leghioanele de neologisme, dintre cari multe n'au prins să se întărească nici în limba literară, dau acestei cărți o înfățișare dintre cele mai bizare. În zădar a dat, în notele subliniare de pe fiecare pagină, explicarea neologismelor forțate; ele n'au avut alt rezultat decât acela că au făcut să avem cu un document istoric-literar mai mult despre fașele limbii meșteșugite care n'a putut lua locul limbii vii.

Era așa de firesc să nu poată prinde rădăcini în limba noastră bisericească cuvinte ca: empiu (pentru: necredincios), sepulcru (pentru: mormânt), gladiu (pentru: sabie), neprofănit (pentru: neprihănit), magnificență (pentru: măreție), opprobriu (pentru: ocară), a custodia (a păzi), psalteriu zececordiu (cu zece coarde), colocare (așezare), promptissim (explicarea zice: foarte gata), proforță (iarăși. înainte-forță), tempeșă (vijelie), neblamabil (vrednic de a fi hulit), înaltisim (cel Prea Înalt), narrare (a povesti), potente (puternic), frodulos (viclean), vulnă (rană), incuitate (nelegiuire), augmentare (prisosin-

ță), stult (nebun), memor (aducător-aminte), a sătula (a sătura), ripentire (pocăire), a vivica (a face viu), — pentru ca să amintesc numai câteva din cele mai ciudate.

Dar nu numai cuvintele singuraticе formau cusurul de căpetenie al limbii lui Aristia; însăși încopcierea lor suferia de cele mai mari defecte. Firea limbii românești e alterată până în cele mai mici țesături ale ei. Iată, ca exemplu, un psalm întreg, al 50-lea, în care se pot urmări toate greșelile, dela cele mai mari până la cele mai mici — dacă se vor putea găsi și de acestea:

«Miluiește-mă, Dumnezeule, după mila ta, și după mulțimea «compassiunilor» tale, «desfiițează» fără-de-legile mele. Spală-mă «mai mult și mai mult» de nelegiuirea mea, și de păcatul meu, curățește-mă. Căci eu cunosc fără-de-legile mele, și păcatul meu (e) pururea înaintea mea. Ție, numai ție eu am păcătuit; și răul înaintea ta am făcut; ca să te «justifici» tu în cuvintele tale, și să fii «neblamabil» în judecățile tale. Iată eu, în nelegiuire fuju «conceptat» și în păcat m'a născut maica mea.

...asta vedeniile și direcțiunea politică a națiunii. Virilismul și îndreptățirea amplotațiilor, ca se fie aleși în congregațiune trebuie sterse. Sunt multe comitate unde sa schimbat direcțiunea politică după fiecare guvern ajuns la putere. Apoi fără dreptul de libera întrunire și libertatea adunării nici constituție nici libertate nu poate fi, de aceea ar trebui pus sub scutul judecătorei administrative și violarea dreptului de întrunire și adunare, și ar trebui admis dreptul de reclamare fie cărui cetățian, și nu numai congregațiilor și membrilor congregațiunii, precum contempează proiectul.

Ministrul Andrassy raspunde că drepturile indicate de dep. C. Brediceanu nefiind codificate nu pot fi supuse judecătorei administrative, iară codificarea acelor e în perspectivă, dar mulți ani pot trece până se vor vota acelea legi și el nu poate fixa timpul căci și guvernul present ca toate guvernele sunt supuse eventualelor căderi.

Modificări nu s'a făcut nici întrun proiect, — ear ministrul Andrassy s'a legat de fiecare cuvânt — zice că nu poate admite nici o schimbare.

Majoritatea le-a primit. După toată sirguința ar fi insistat Andrassy la neschimbare, primește proiectele — căci fiecare cuvânt din acelea l-ar fi stabilit monarhul.

Din România.

Necesitatea educațiunii agricole pentru țărani.

Intâmplările nenorocite din primăvara trecută au dovedit cu prisosință, că reaua stare materială, în care se găsește țărănul nostru, e datorită unei cauze primordiale: lipsa totală a celor mai elementare cunoștințe într'ale agriculturii, cu toate anexele ei, primitivitatea, cu care își lucrează pământul.

Aceasta, și nu lipsa de pământ, e răul cel mare, de care suferă țărănimea. Și atât de adevărat e acest lucru, în cât s'au văzut

țărani ce posedau câte 7—8 pogoane de pământ și totuși, în capul răsculațiilor, strigau și ei: «n'avem pământ».

Să vedem cum stă țărănul în această privință:

Ori-cine a trăit în contact mai apropiat cu ei, a putut vedea ignoranța lor în cele mai elementare principii de agricultură. Vorba de predilecție că: așa a făcut tata, așa fac și eu, arată cât aveau de lucrat pentru a'l face să ajungă să vadă el însuși, că ceea-ce era acum 30—40 de ani nu mai e acum. Am fost dotați de la natură cu un pământ de o mare fertilitate, care nu cerea să fie muncit de cât foarte puțin. Era de ajuns să fie puțin sgâriat la suprafață și dădea recolte abondente și venituri mari. Dar și pământul, ca ori-ce fond, nu este inepuizabil. Materiile hrănitoare ce au fost extrase din el regulat pe ficare an fără a mai fi restituite, au adus pământul în stare, în care se găsește azi și care împreună cu modul primitiv, în care se lucrează, fac ca recoltele ce obținem să fie atât de slabe și de proastă calitate, dând beneficii nemulțumitoare. Așa, de ex. de unde înainte grâul dedea 25—30 hect. la hectar, astăzi medija e d'abia de 10—15 hectolitri.

Dar, ex nihilo nihil! Acolo unde solul nu oferă plantelor în abundență alimentele indispensabile dezvoltării lor, nu-ne putem aștepta la recolte remuneratoare. A sosit timpul să începem o operă solidă de regenerare a agriculturii în general și începutul să'l luăm de la bază, de la micul cultivator, care are mai multă nevoie de lumină. Să'l învățăm pe el cum să-și lucreze cu totul alt-fel pământul și să adopte alte obiceiuri de cât acelea ce le-a învățat de la strămoși, spre a putea face față nevoilor mereu crescânde ale timpului. Populația a sporit și sporește, pământul rămânând același, așa că trebuie să facem ca de pe o mică suprafață de teren să obținem cât mai multe și mai variate foloase. Ori-câte reforme s'ar face, ori-cât s'ar lucra pe alte căi, să nu ne așteptăm la o reală

îmbunătățire în starea materială a țărănului, până când nu il vom scoate din această ignoranță într'ale agriculturii cu tot ce se referă la ea.

În discursul ținut cu ocazia congresului agronomic de astă-toamnă, dl Haret zice: «Dacă am putea determina pe țărani să samene un sfert de pogon cu trifoiu, pentru ca să-și hrănească vitele mai bine, să le îngrijească mai bine, să facă o bună rotație a culturilor, o arătură mai adâncă, semințele să le aleagă mai bine, aceasta ar fi un adevărat progres».

Și mai departe zice: «Dacă vom găsi mijlocul ca copiii de azi — țărani de mâine — să fie mai buni agricultori de cât părinții lor, atunci vom face un progres real».

Arăturile adânci, în primul rând, vor trebui să substituie pe cele ce se fac azi mai pretutindeni, ce constau numai în a zgăria pământul la suprafață.

O arătură adâncă și făcută în bune condițiuni, reduce la jumătate efectul secetei și asigură în mare parte succesul recoltei.

Să învățăm pe țărani că folosul ce'l dă pământul, depinde în mare parte de calitatea seminței și de modul semănatului. O sămânță bună și bine aleasă ne asigură o bună recoltă. Un proverb francez zice: «Bonne semaille vaut bonne greaille». Semințele ce se întrebunțează azi, sunt în mare parte de proastă calitate, nealese, cu fel de fel de semințe de burueni în ele. Să'l învățăm cum să-și crească și să-și îngrijească vitele atât de degenerate azi, înlocuind lipsa de nutreț prin cultura trifoiului și a lucernei, ajungând cu timpul să se convingă el singur de multele foloase ale acestor plante pentru pământ și pentru vite, cari vor trebui să fie nelipsite de lângă casă sau de pe ogorul lui. În legătură cu aceasta vom fi făcut mult, când va intra în obiceiul țărănului, gunoarea ogoarelor prin gunoia produs de vitele sale sau adus din altă parte. Ce tristă priveliște și se prezintă când, intrând în sat, vezi aruncate în gropi grămezi de gunoie ce stau și

«dată, ai iubit adevărul în inimă, și în lăuntru inimi știința-mi vei «percepta». Stropește-mă cu issop, și voiu fi curat; spală-mă, și voiu fi mai alb ca neaua. Fă-mă s'auz bucurie și «allegrie», (ca să) se înveselească oasele (cafe) ai sfărâmat. Inturnă fața ta de la păcatele mele, și desființează toate nelegiuirile mele. Inimă curată zidește în mine, Dumnezeuule; și dreptul spirit înnoiește în lăuntru meu. Nu mă lepăda de la fața ta; și spiritul tău cel sfânt nu-l lua de la mine. Dă-mi bucuria mântuirii tale și cu «spirit principal» întărește-mă. Voiu «percepta prevaricatorilor» căile tale; și păcătoșii se vor înturna la tine. «Deliberă-mă» de sânziuri, Dumnezeuule, Dumnezeuule mântuirii mele, limba mea va cânta cu bucurie «giustiția» ta. Doamne, deschide buzele mele; și gura mea va «anunța» lauda ta. Fiindcă nu vrei «sacrificiu», altmintrelea aș fi «oferit»; «olocauste» nu-ți sunt «agreabile». «Sacrificiile» lui Dumnezeu (sunt) spiritul «confrântă» și umilită, Dumnezeuule, tu nu vei despretui. «Benefică» pe Sion prin «favorul» tău; «edifică» zidurile Ierusalem. Atunci vei «accepta» voios «sacrificii» de «giusti-

ție», «odoruri» și «olocauste»; atunci vor «offeri» vieții pre «sacrificatorul» tău.»

Avem înaintea noastră urmele greșelilor unei epoce de grandomanie chestiile lingvistice, epocă în care nu se mai respecta nici vechea poezie bisericască, pe care o înlocuiau cu niște aieptări sterpe prosaice, nici limba veche, pe care n'o curăția după cum ar fi trebuit, ci o împetrită în chipul cel mai ciudat.

Aristia, care n'avea măcar meritele lui Eliad pentru a-și permite o greșală ca aceasta, e, după cum se vede, o figură de meșter-strică în istoria limbii noastre. Nici chiar mai târziu, la 1868, când traducea din Iliada lui Homer și când trecuse în mare parte furia inovatorilor, nu s'a îndreptat așa încât să i se poată ierta cu totul acest calificativ 1).

(Floarea Dar.)

Onisifor Ghibu.

*) V. însă cartea mea *Istoria literaturii românești în yeacul al XIX-lea*, I, care va apărea peste câteva zile, cap. *Aristia*. — N. I.

Gazetă — femeie.

— Glosse. —

O paralelă între o gazetă și o femeie s'ar părea dela întâia vedere cam arbitrară, deși unele puncte apropiate între aceste două nu lipsesc. Să vedem.

Răutăcioșii ar zice că o gazetă, ca și o femeie vorbește totdeauna și despre toate; dar eu cred, că și una și alta trebuie să cearnă cu băgare de samă ceea ce vreau să spună; căci altfel devin caraghioase.

O gazetă, cași o femeie trebuie să'l aibă pe vino'ncoace; altfel e perdută. Unii și unele cred, că și una și alta trebuie să fie interesantă cu orice preț. Alții mai puțin sgomotoși pretind, că amândouă trebuie să fie simpatică. Și iarăși alții mai gravi susțin, că gazetelor și femeilor le trebuie și din una și din alta câte ceva, toate la vreme și cu măsură și fără de a perde din demnitatea proprie.

O gazetă poate să câștige mult prin înaintarea în vârstă, o femeie poate numai perde.

Prietenul gazetei tale îți este și ție prietin; iar cu prietinel femeii tale te bați în duel.

putrezesc, pierzându-se ast-fel bogății de o valoare imensă și cari, utilizate în mod rațional, s'ar obține recolte strălucite. Dacă s'ar face o socoteală de cât pierde țara noastră anual prin întrebuițarea acestui element, gunoiul de fermă, s'ar ajunge la țifre uimitoare. Când vom ajunge dar ca aceste câte-va schimbări în bine să intre în obiceiul țăranilor și să se transmită din tată în fiu, opera săvârșită va fi marea.

(Va urma.) *Ioan G. Botez.*

Credință și știință.

Pe confracții nostri Sași pare a'i fi consternat destăinuirile cu celebrul lor memoriu politic, căci în nrul 10279 al autorizatului lor organ din Sibiu sub titlul „Un mijloc eficace“ caută să-și bată joc de credința religioasă a poporului român ortodox. Povestind, cum Metropolitul primat din București ar fi inițiat clerul să țină slujbe pentru ploaie, foaia evanghelică face următoarea glosă:

„Aceste rugi vor ajuta negreșit. Căci de se vor face atâta vreme până ce în slârșit va ploua, și atunci efectul dorit s'a ajuns. Ei, ce-o să'i faci, trebuie să știi cum se umbli cu Domnul Dumnezeu tu“.

În definitiv e chestie de gust, ca prin astfel de bon-mot-uri să faci haz de credința unei confesiuni. Pe noi puțin ne alterează; satira luterană n'are să facă proselitism între noi, cei cari profesăm legea ortodoxă împreună cu 99.1, milioane greco orientali din Europa. — Principalul lucru e, că poporul român ține încă la Dumnezeu său, și când înalță rugi pentru binele lor românesc, în care se adăpostesc și peste 50000 de evanghelici, dovedește, că ține și la „iubirea de aproape“ în adevărat senz evanghelic. — La tot cazul noi prețuim sub ori ce

Prieteni mulți sporesc numele bun al unei gazete. Prietini mulți fac faimă rea unei femei.

Puțină cochetărie nu strică unei gazete și unei femei zic unii, iar eu adaog: dacă în fond sinceritatea și onoarea nu lipsește.

Sunt femei și sunt gazete prostituate.

O gazetă poate să te aducă la sapă de lemn — s'ar zice la români. O femeie tot așa. O gazetă poate să-ți aducă parale, s'ar zice la alte neamuri. O femeie tot așa.

Onoarea, care să dă femeilor este semnificativă pentru gradul de cultură al unui popor. — Nu mai puțin onoarea, care să dă gazetelor.

Cași o femeie, o gazetă poate să ruineze în scurt timp nervii unui bărbat.

Să zice, că nu să poate o femeie fără capricii. Iar o gazetă nu să poate fără — greșeli de tipar. Aceste din urmă sunt în tot cazul mai puțin primejdioase.

Dacă te-ar pune păcatele să săruți o gazetă, când iese de sub tipar și ai văpsi buzele și nasul negru. După aceeași încercare față de o damă te-ai pomeni de cea mai de multe ori — văpsit alb.

condiții mai mult o — bună credință fie ea cât de simplă, decât cea mai avansată știință, aplicată însă cu rea credință.

Procese de presă împotriva socialiștilor

Nici pe socialiști nu'i slăbește domnia procurori cu dragostea; cu ocașiunea anulării mandatului lui A. Achim, deputat socialist, foaia socialistă din Timișoara: «Völkswille» a avut îndrăzneala de a se plângă contra Curiei, acuzând-o că «înnoată în apele guvernului tulipanist». Răpînile de mandat la Bakony au partea aceea bună, scria amintitul articol — că sporește numărul socialiștilor, iar pe proletari îi îndeamnă la mișcare revoluționară. Curtea cu jurați din Timișoara a condamnat pe autorul articolului, I. Freund la 3 luni închisoare. Curia a respins recursul de nulitate.

Al doilea proces e pornit contra ziarului socialist «Népszava». În foaia aceasta Bodori I. a comis păcatul neertat de a se revolta contra lui Andrássy și Wekerle, pentru-că a amenințat pe agitatori. Bodori a scris, că clasa aceea din care se trage și guvernul de astăzi, înlocuește poporul asuprit cu culici chinezi. Dar sosi-va timpul, când atât socialiștii, cât și naționalitățile vor rupe jugul latifundist. Curtea cu jurați din Budapesta la judecat pe Bodori la 6 luni temniță de stat și 1200 coroane pedeapsă în bani. Curia a scoborât pedeapsa la 4 luni și 600 coroane. Așa e restabilită ordinea de drept atăcată!

Revista ziarelor.

«Pesti Napló» critică într'un lung și documentat articol de fond toată panglicăria de cifre și date, cu cari Wekerle a încercat să amăgească opinia publică asupra budgetului. Mai întâi articolul spune, că discursul primului ministru nu este o expunere obiectivă și budgetului, ci un discurs de cortezie. Grija de competențe a ministrului-președinte a fost de a captiva și potoli majoritatea nemulțumită cu compromisul încheiat de guvern.

Iel caută să cucerească majoritatea prin frumoasele sale făgăduinți despre darea progresivă și minimul de existență. Dar darea progresivă făgăduită de guvern va fi tot așa de puțin progresivă pe cât de puțin garanțiile constituției sunt garanții și pe cât de puțin reforma electorală va aduce votul universal cel adevărat.

Guvernul ieste lipsit de orice sinceritate și ieste nevoit să falsifice toate pentru a amăgi lumea. Eroul tragediei care să împacă cu elementul tragic nu mai este un erou ci un om lipsit de caracter. Și această lipsă de caracter atinge ca un virus toate faptele guvernului. Wekerle s'a apucat să facă darea progresivă, dar este nevoit să o falsifice. Căci ce fel de dare progresivă va fi aceia prin care veniturile statului vor crește în loc să scază? În toate statele reforma aceasta a produs un mare excedent în budget, pe când la noi ea va produce un deficit. Aceasta dovedește că darea progresivă făgăduită de guvern este o simplă șarlatanie.

BULETIN PARLAMENTAR

Sedința de azi a Camerei.

Sedința Camerei s'a început astăzi numai la orele 11. S'a luat act despre constituirea mai multor secții și comisii și s'au făcut alegerile pentru locurile rămase vacante în comisii în urma abdicării deputaților croați. Față cu formalitățile, cari se depuneau în incintă este deci explicabil, că atențiunile se îndreptau mai mult spre culoare, unde se discuta mult ferberea ce se poate constata în sinul partidului patruzeșioptist din cauza transacțiunii precum și în urma mișcării ce o conduce Holló în interesul băncii naționale. O declarație ce se colportează ca făcută de Andrássy în clubul constituțional ieri seara denotă, că guvernul ar avea oare-cari temeri nu cumva din cauza sulevării într'un mod prea acut a chestiunii băncii să dea de mal întreagă transacțiunea, după care ar urma și căderea guvernului coaliționist. Declarația lui Andrássy s'ar putea reasuma cam în următoarele:

„Terorismul, pe care îl înscenează partidul patruzeșioptist pe chestia separării băncii, poate să aibă urmări incalculabile. Se poate răsturna întreagă transacțiunea și poate să urmeze criza. Transacțiunea trebuie să fie primită astfel, cum se prezintă. Ori ce complicație ar însemna desarmarea guvernului. Dacă partidul independist va aduce hotărâre pentru separarea băncii, aceasta ar fi abandonarea principiilor parlamentarismului, ar fi degradarea parlamentului. — Majoritatea parlamentară nu se poate manifesta în cluburile partidelor. Nu mi-a trebuit „lex Tisza“, cu atât mai puțin imi va trebui „lex Holló“. Nu se poate dirigu soarta țării prin hotărâri de partid. Cu proceduri de aceste nu mă pot împăca și decât să văd că se apucă pe calea aceasta, mă bucuros mă voi retrage!!

La interpelație a luat cuvântul deputatul Markos răsboindu-se cu profesorul Pikier, pe care îl face păgân, iar principiile profesate de dânsul de pe catedra universității le numește „aberațiuni detestabile“.

Starea sănătății Monarchului.

Viena, 23 Oct.

Știrile, care au sosit în decursul zilei de astăzi despre starea sănătății Monarchului, sunt îmbucurătoare.

Suveranul a dormit noaptea foarte bine și n'a fost supărat decât foarte puțin de tuse. Catarul s'a micșorat; e aproape pe sfârșite.

De dimineață s'a sculat la ora obișnuită și a trecut în odaia de lucru, unde a primit obișnuitele informațiuni zilnice.

Cătră amiazi Suveranul a fost vizitat de archiducesa Maria Valeria, care a promis Suveranului de a se muta în castelul din Schönbrunn.

Viena, 23. Oct.

Monarchul a prânzit foarte bine și cu poftă; n'a avut însă odihnă, căci a fost cuprins de o tuse convulsivă. D-rul Kerzl alergând în ajutorul augustului bolnav, l'a scăpat de suferința.

Monarchul și-a exprimat dorința de a asculta un serviciu religios.

Sâmbătă se va și oficia un Te-Deum în capela din interiorul palatului.

Dela Români din America

În numărul mai nou al «Românului» D-nul Dr. Valer Moldovan are un călduros cuvânt către frații plecați de nevoie peste mare, îndemnându-i la muncă, cruțare, la păstrarea caracterului lor românesc, ca întorși acasă — și ar fi de dorit să se întoarcă toți — înarmați cu învățăturile ce și le câștigă între americani, să fie primii printre țărani noștri, atât la muncă, cât și în cele naționale.

În Cleveland, într-o adunare la care au participat peste 400 de români, s'a vorbit pentru societatea «Cinstea Neamului Românesc», înscriindu-se mulți membrii.

Au ținut vorbiri D-nii V. E. Moldovan, despre suferințele neamului nostru în cei din urmă 40 de ani, și despre programul Soc. C. N. R., preoții Dr. Epaminonda Lucaciu și V. Tatul.

S'a declamat o poezie de Coșbuc. La propunerea Dlui Stănescu să hotărește, ca taxele lunare la Soc. Cinstea Neamului Românesc să fie de 15 cenți și să se ajute și românii din nou veniți în America, cari au pățit vre-o nenorocire.

Prin Dl Fărcaș, Românii din America au dovedit că înțeleg prin ce mijloace se vor putea apăra mai bine de pericolul înstrăinării: prin înființarea unei școli românești în Cleveland.

Societatea de ajutor, Carmen Sylva & Luceafărul, din Cleveland a împărțit ajutoare la bolnavi în sumă de 300 de dolari, iar donațiunii la biserici 39 dolari.

În Ilasco (Mo) s'a înființat Societatea «Ardeleana». La serbarea sfințirii steagului la care au fost reprezentate și celelalte societăți românești, i-s'au făcut noii societăți daruri în sumă de 500 de dolari. Seara a fost reprezentație teatrală, jucându-se piesa «Mireasa» de I. Vulcan, «Vinovata» de I. Mafteiu, s'a declamat «La arme» de Eminescu, etc.

Cronica externă.

Chestiunea Marocului.

În consiliul de miniștri dela 22 c., ministrul Pichon a făcut declarația, că Franța și Spania au ajuns la o înțelegere în chestia Marocană. Cele două puteri cari au operat în comun pentru represiunea revoltelor din Maroc, au adresat o circulară puterilor signatare dela Algeciras, prin care cer formarea unei comisii internaționale pentru fixarea despăgubirilor de război.

Pichon a amintit apoi despre întâlnirea ambasadorului Regnault cu sultanul Abdul Aziz, recunoscut de guvernul francez.

Generalul Drude a conferit cu Kaidi, șefii delegați ai triburilor nesupuse încă și s'a obținut rezultatul că aceștia primesc toate condițiile impuse de Francezi afară de câteva schimbări neînsemnate.

Atentat contra unui guvernator rus.

Un atentat s'a comis asupra locuitorului de guvernator din Amur, consilierul de stat Taskin. La orele 8 pe când acesta se pregătea să se reîntoarcă acasă, câți-va necunoscuți au sărit pe scara echipajului său și l'au lovit cu un pumnal. Vizitiul a fost grav rănit la cap cu o piatră.

Starea lui Taskin nu e gravă.

Un complot în Serbia.

Căpitanul de artilerie Stoianov din Niș a fost arestat sub acuzarea de înaltă trădare. Locotenentul de infanterie Kobici a fost arestat și el pentru același delict. În alte garnizoane s'au făcut de asemenea numeroase arestări.

După arestarea locotenentului Kobici, revizuiindu-se casa lui, s'a constatat o lipsă de 50.000 lei.

Alte arestări sunt iminente.

După cum s'a anunțat, poliția a descoperit acum câteva zile un complot al ofițerilor, cari plănuiau detronarea regelui, îndepărtarea principelui moștenitor și proclamarea dictaturei militare.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ȘTIRILE ZILEI.

Mercuri 23 Octomvrie n.

— **Nou profesor român.** În 23 l. c. dl Isac Linția de origine din Iertof com. Caraș-severin, și fost profesor de probă la gimnaziul de stat din Biserica-albă a dat ultimul examen de profesor cu succes strălucit la Budapesta.

— **Ieftinirea cărnii în Budapesta.** La hala centrală carnea de vită s'a ieftinit cu 8—12 bani de chilogram, iar cea de vițel cu 20—24. Ieftinirea e cauzată de ieftinirea vitelor, cauzată iarăși de lipsa de nutreț. Credem că se va ieftini carnea și în satele de pe la noi, unde a fost mai scumpă decât totdeauna.

— **Dispariția unei contese.** Poliția a interogat eri pe contesa Zamoska, care dispăruse dintr'un tren; procesul verbal se păstrează însă în secret.

Tatăl contesei a publicat azi o declarație prin care anunță că contesa e bolnavă și că nu e inclinat a da explicații ziariștilor. Cercetările continuă.

Față de această comunicare oficială se comunică din altă sursă că ancheta a fost terminată și afacerea aranjată. Familia contesei nu dorește însă să se dea publicității amănuntele misterioasei aventuri.

Contesa a petrecut 3 zile la un om anume Junik care a fost altă dată vizitiul ei. În timpul acesta ea s'a purtat îmbrăcată țărănește. Toată afacerea pare a se reduce la o scandaloasă aventură.

— **Falsificatori de bancnote în România.** Indivizii Herman Sidner și Dumitru Lungulescu, arestați de poliția din Giurgiu, fiindcă se pregăteau să treacă în Bulgaria spre a falsifica bancnote românești, au fost aduși în Capitală și înaintați parchetului.

Dl prim-procuror Schina a însărcinat cu instrucția afacerii pe dl judecător Slătineanu. D-sa a luat interogatoriile celor doi arestați și emițând mandatele de arestare, a obținut dela tribunalul secția I confirmarea lor.

Lungulescu, fost tovarăși de pușcărie cu Sidner, a acceptat combinația acestuia în planul de a falsifica în viitor bancnote și în acest scop s'a dus pe la mai multe persoane ca să le determine să le dea bani, pentru susținerea cheltuielilor, promițându-le că vor primi în schimb sute de mii de lei.

Între aceste persoane este și dl Take Nicolau dela Craiova, care zice că a dat lui

Lungulescu 8000 lei, însă acesta susține că nu a primit decât 4000. Mai sunt și alte persoane cari au dat bani, dar cari nu reclamă de teamă a nu fi trași la răspundere ca complici.

Ori cum ar fi, instrucția nu va putea trimite pe cei arestați, înaintea tribunalului sub inculparea delictului de falsificare de bani, întra cât legea spune că sunt vinovați de acest delict acei cari au falsificat cum și acei cari au pus în circulație, cu bună știință, asemenea bani.

Cum însă Sidner și Lungulescu au conceput numat planul de falsificare, ei nu intră în prevederile articolelor respective, așa că vor fi dați în judecată numai pentru escrocherie.

— **Scrierile lui Vaschide.** Am anunțat la timpul său moartea tânărului Vaschide, care își câștigase în scurt timp o reputație europeană și savanți recunoscuți își făceau o cinste de a munci cu dânsul alături, semnând diferite serieri în comun.

Specialitatea lui Vaschide era psihologia fiziologică, o știință relativ nouă și la dezvoltarea căreia dânsul a contribuit foarte mult.

Vaschide avea însă o adevărată cultură enciclopedică. Cine a văzut biblioteca ce o avea ca student încă, la Buzau, numai acela poate să-și facă o idee de vastele sale cunoștințe. Literatura cea mai aleasă, scrierile marilor filozofi, scrierile științifice, nimic nu lipsea.

Cea d'întâi scriere tipărită a lui Vaschide a fost „Psychologia visului” în colaborare cu Henri Piéron (1902).

În urmă a scris: „Psychologia deliciului” în colaborare cu A. Vurpas (1902); „Analiza mintală” (Logica morbidă) în colaborare cu A. Vurpas (1903); „Schife asupra psihofiziologiei monștrilor omenești”, în colaborare tot cu A. Vurpas (1903); „Technica psihologiei experimentale” în colaborare cu cunoscutul dr. Toulouse, cel care a făcut un studiu psihofiziologic asupra lui Zola, și cu H. Piéron (1904); „Index filozofic”, în colaborare cu von Buochan (1904); „Index filozofic” (1905); Articolul „Gustul” de 139 pagini, scris pentru dicționarul de fiziologie publicat sub direcțiunea ilustrului profesor Charles Richet; 150 de comunicațiuni trimise Academiiilor de științe și medicină, cum și câteva sute de articole publicate în diferite reviste literare, științifice și medicale.

Vaschide începuse și alte multe lucrări de mare valoare dintre cari una foarte interesantă. Aceasta, care din fericire este terminată, va apare în curând sub titlul de „Psychologia mâinei din punctul de vedere medical, artistic și chiromancic.

— Grădina zoologică din Londra.

În grădina aceasta vestită, numită în toată Anglia «Zoo» să află de câte-va zile și un pui de girafă. Animalul acesta frumos și svelt, botezat «Maggie» e ca figură și culoare, până în cel mai mic amănunt, tipul în miniațură al mumei sale. Înălțimea lui, de la copite până la vârful botului, e acum de un metru și jumătate.

Maggie s'a obișnuit repede cu publicul care se grămădește în fie-care zi în jurul locuinței sale și se plimbă liniștit, mândru, fără nici o teamă, în jurul mamei sale.

Grădina zoologică a Londrei, vestită

prin broaștele țestoase în vrâstă de mai multe sute de ani, prin hipopotanii, prin crocodilii, prin focile și prin șerpii săi uriași, va fi sporită în curând cu urși polari — scrie «N. Fr. Presse».

Cercurile zoologice așteaptă evenimentul acesta cu încordare, căci până acum nu s'a făcut nici o experiență cum se vor simți aceste animale în captivitate și cum vor suferi clima.

În Nordul depărtat, ursoaica fată de obicei pe la sfârșitul lui Decembrie. În scopul acesta, ea se retrage pe o stâncă singulară, se vâra într'o groapă săpată de ea în ghiață, și lasă să cadă zăpada peste ea. În chipul acesta se formează un cort natural, în care petrece iarna.

În căsuța aceasta de ghiață ea fată de obicei doi pui, cu cari nu ies afară până în Martie. Urșii mici, când ies pentru întâia oară în lume, au mărimea unui iepure de casă.

În timpul celor trei luni de retragere voluntară, ursoaica nu mănâncă nimica.

— **Diamante artificiale.** Un vis al vechilor alchimisti s'a realizat. Astăzi să pot fabrica prin diferite metode diamante, poate că mai perfecte, ca cristalizațiune ca cele naturale, dar mai mici. Se știe, că diamantul nu e altceva, decât cărbune în stare de cristalizațiune. Încercările acestea sunt vechi. Primele rezultate au fost ale lui Moisson, chimistul francez, care acu un an câștigase premiul Nobel, căruia i-a succedat să prelucra prin condensare diamanți microscopici. Iar acu tot un francez, profesorul de chimie Charette a reușit să facă diamante mai mari cu ajutorul curentului electric.

De să va dovedi, că elementele chimice de azi nu sunt de fapt elemente, ci pot trece unul într'altul, după-cum susține teoria cea mai nouă, poate vom ajunge să vedem schimbându-se fierul în aur și argint.

— **Studentii croați și Björnson.** Studentii universitari Croați Starceviciani, au hotărât în adunarea ținută astăzi, că vor trimite o scrisoare de felicitare lui Björnson mulțumindu-i pentru pășirea în contra șovinismului maghiar și pentru luarea sub scut a popoarelor asuprite. Tot odață vor ruga pe toți studenții, fără deosebire de program, să se alăture la mișcarea aceasta.

— **Kossuth Franți — bolnav.** O, iai picioarele, slăvitele picioare ale d-lui ministru! Ce-ar face biata noastră țară fără picioarele într'adevăr mântuitoare ale Fiului?

Cum s'ar fi domolit în atâtea rânduri năvalnicii voinici 48-iștii, dacă n'ar fi fost cărja, care înlocuia picioarele, cărja ce va trebui cumpărată și păstrată între sfințele rămășițe ale vremurilor noastre? Și boala aceasta curioasă, iubitoare să se sălășluiească în extremitățile boierilor, ar fi căutat... capul, și unde l'ar fi găsit? La cărjă? Dar așa, har Domnului, picioarele sunt, — vai de ele! — și țara poate dormi odihnită pe laturea ceea. Kossuth lucrează și bolnav.

— **Cererea unor Români respinsă de ministru.** Ministrul ungar de agricultură a dat astă primăvară permisiune locuitorilor din cercul Branului să-și ducă — ca în

toți anii — vitele la pășune în România. Dar după-ce vitele au fost trecute în România, a dat ordin că nu le mai pot aduce acasă. Proprietarii s'au adresat telegrafic la ministrul și au dat și multe rugări, dar ministrul nici nu le a răspuns. După-ce s'au trimis 10 telegrame în zadar, a mers o deputațiune la ministru și acum li-s'a promis că în scurtă vreme li-se va da voie să-și aducă vitele acasă (sunt cu totul vre-o 7000 vite cornute și vre-o 7000 oi). Au trecut însă săptămâni fără rezultat. S'a intervenit din nou dar au rămas tot numai cu promisiunea. Acum proprietarii desperați s'au adresat telegrafic la deputatul Ciocan să intervină și el la ministru, dar a trecut deja o săptămână fără răspuns. Căci ce-i pasă ministrului de soarta poporului!

— **Atentat nereușit asupra unui tren.** Șeful trenului București-Giurgiu a surprins în vagonul poștal mai mulți indivizi, cari vâzându-l, au sărit imediat din tren, mai înainte ca trenul să se oprească.

Oprindu-se trenul la kilometrul 32 și căutându-se pe linie au fost prinși locuitorii: Ion Voicu Ciobanu, Vasile Dragomir Dumbravă, Gheorghe Vasile, Paraschiv Florea și Ion Neagu Ciobanu, toți din com. Mihaiu-Bravu.

Imediat au fost arestați cei doi din urmă. Având capete sparte din cauza săriturei făcute din tren, au fost trimiși în cura spitalului județean.

Cercetările se continuă pe linie de șeful plutonului de jandarmi din comună, spre a se constata ce au căutat acești indivizi în vagonul poștal.

— **Printre frații din America vedem,** că se dezvoltă o acțiune națională mai intensivă în mijlocul căreia stă dl Vasile E. Moldovan, noul director al ziarului Românul. Dorim să aibă cărări bune și să ajungă la rezultate bogate.

— **Gorki socialist.** Cum anunță o telegramă din Moscova, vestitul scriitor Maxim Gorki va fi tras în cercetare pentru că în ultima sa operă «Mama» laudă socialismul.

— **Roman oprit.** Sattler editorul „Micii garnisoane» de Bilse a mai scos acum de curând un alt roman cu titlul «Un colonel din Prusia» scris de un oficer german. În contract Sattler sa deobligat că nu va spune cine e autorul. Tribunalul a interzis răspândirea romanului sub pedeapsă de 75.000 mărci.

— **Din maravurile Capitalei** Căpitanul districtului al VII-lea a pedepsit pe Kirch Dorca cu 40 zile închisoare și 200 cor. pedeapsă în bani, pentru că în locuința sa demoraliza fete tinere.

cu mult mai neplăcută, când se observă sila care i-s'a făcut pentru a o îndrepta,

Oare-care voiește să aibă păr călțos, pentru că părul altora este călțos. Altele ar vrea să fie subțiri din cale afară pentru că nu ar aștepta să intre în mormânt ci ar ieși din acela. Iarăși altele vreau să nu aibă șolduri, pentru că bărbații nu au și astăzi femeile vreau să se asemene într toate bărbaților. Dar vreau și să fie frumoase cu toate acestea. Toate aceste dorințe sunt cu anevoie de împlinit. Frumusețea cea mai frumoasă este și va fi tot-de-auna sănătatea, obrații îmbujorați, ochii senini, bucuria în fiecare răsufare. Dacă, încolo, ești puțin cam rotunjoară ori subțire, și ușoară, dacă ai șolduri pronunțate ori ești mititică, ori ai o statură junonică, ori te asemeni Thusneldei ca o statueta de Tanagra, toate acestea nu se pot schimba cu câte meșteșuguri sunt în lume. Dar nici nu ar trebui să căutăm să aparem așa cum sunt altele ci potrivit individualității noastre proprii nefalsificate.

Pentru acest scop ne ajung meșteșuguri foarte simple, și anume două băi nu prea reci în fiecare zi, după cum ne este firea. Unora le convin mai bine băile reci, alții le iau mai bucuroși cât numai se poate de calde. În băile acestea să ne înmuiem părul și să-l săpunim bine, dacă e scurt odată în zi, dacă e lung odată în săptămână. Româncele au avut mai înainte cel mai minunat păr de pe lume. Ele îl spălau zilnic în valuri de apă cu leșie ori cu săpun de grăsime. Dacă părul lor era prea de tot gros îl împleteau în trei—patru cozi, pe cari le sloboziau pe spate, așa ca să nu li-se încâlcească. În chipul acesta damele rămâneau cu un păr foarte bogat până când erau de 80 ani. Atunci svântarea părului dădea un lucru de un ceas, astăzi avem perii de svântat, cari, umplându-le cu apă caldă isprăvesc acest lucru în timpul cel mai scurt. Pe urmă s'a introdus părul fals, pomadele și peptănăturile mari și cocoțate și damele au început să-și peardă părul, iar astăzi nu să mai află un păr așa frumos, cum era mai de demult; pentru că mai înainte damele nu se frizau de loc, ci purtau părul așa, precum naturei i-a plăcut ca să li-l dea. Eu îmi spăl părul în baie în fiecare zi cu săpun de grăsime și îl am și astăzi gros și tare deși e alb ca neaua. Mama mea a făcut tot așa și a avut păr alb argințiu, mai strălucitor decât zăpada. Baia conservă și recrează pielea și nervii capului și te odihnește atât de bine, când ești prea obosit. Orientalii știu bine, că atunci când ești rupt de oboseală, e bine să iai o baie ferbinte, din care ieși odihnit și pregătit pentru încordări noi. Noi suntem supuși unor încordări psihice enorme, prin urmare ar trebui să urmăm același sistem și să ne scaldăm mereu, când suntem obosiți și mai ales să nu ne culcăm înainte de a lua o baie. Copiii dorm atât de dulce după ce au făcut baie, iar noi rămânem în privința aceasta copii viața noastră întreagă. Pentru că să avem o piele frumoasă trebuie să facem iar cum fac orientalii, să o frecăm cu materii foarte aspre. Mie luffa nu îmi este destul de aspră, eu îmi frec fața și corpul cu o perie tare englezăască și cu săpun comun de grăsime, care procedură întărește de minune pielea și organismul.

Intime.

Din Artele toaletei.

— Carmen Sylva. —

Numai de nu și-ar închipui femeile, că ele pot să fie mai frumoase, decât cum le-a voit și le-a făcut natura. Adevărat, că ea a fost sgârcită față de unele, despre cari nu se poate zice nici cel puțin, că «au un păr așa de frumos». Dar chiar acestora nu le este dat a îndrepta nimic din ce li-a dat natura, pentru că ea se arată toțdeauna în toată sinceritatea sa și impresiunea este

Mirosul dispăre îndată, după ce spălăm săpunul bine cu apă. Pe urmă mai avem să ne frecăm bine cu prosoape turcești și cu ștergare, cari să fac în Englitera din peteluțe, așa ca să nu rămână nimic în pori, nici urmă de săpun.

Îngrijirea dinților este un lucru important pentru sănătate. Trebuie, ca să-i curățăm cu îngrijire după fie-care mâncare cu perii nu prea aspre, atunci îi vom păstra sănătoși. Nu putem să-i spălăm de destule ori în zi; prin aceasta ținem gura curată și dăm nervilor ei odihnă. În medicină se ține mult la îndepărtarea microbilor, care va să zică la curățenle extremă; nu putem să spălăm de ajuns, nici să luăm destule schimburi. Copiii ar trebui să aibă dimineața și sara câte-o baie, ca să se culce liberi de prav în pătuțul lor și să li-se curătească adeseori dințișorii, ca se nu inspireze nimic infectător chiar din gura lor. Nu ar mai trebui să lipsească baia din nici o casă. Romanii se scaldau mult, orientalii încă se scaldă, numai în occident au fost perhorecate băile în evul mediu, și mirosul sfințeniei era în acele vremi cam neplăcut uneori, a fost cea mai nenorocită idee, care a putut să se încuibe în mintea oamenilor, că lui Dumnezeu nu i-ar fi plăcută curățenia și că ar fi un lucru cucerinic a nu te spăla. În orient era nu numai în vremea lui Isus, ci e și astăzi un semn al ospitalității, ca celui, care îți intră în casă să-i șpeli întâi picioarele, cari sunt pline de prav și obosite de drum. Oamenii au o părere greșită dacă gândesc, că o baie fără săpun și fără frecări aspre ar putea să fie o plăcere. Orientalii întrebunțază chiar masajul, pentru-că numai frecarea nu îi mulțumește. Nu se poate frota de ajuns și nu se poate întrebunța destul săpun pentru ca ori-ce părțică de prav să fie îndepărtată și toți porii să rămână deschiși, pentru-că porii încă sunt organe ale respirației. Oamenii se miră cât suport eu, sum deșteaptă înainte de a se face zi, stau la lucru ziua întreagă, primesc visite nenumărate și dacă se poate, mă arăt și seara în public. Toate aceste nu ași putea să le fac fără cele două băi ale mele și anume băi foarte calde. Sunt oameni, cari nu pun nici-când apă pe fața lor și cu atât mai puțin săpun, pentru ca să nu le strălucească pielea. Aceștia nu știu, că trebuie să te freci vârtos cu vre-un lucru dur, prin acest mijloc pielea devine moale și frumoasă ca prin nici un cosmetic. Trebuie să căutăm a dormi puțin în dricul zilei, cum fac lucrătorii și paserile; iar după ce ne deșteptăm să facem toaletă completă, să ne spălăm, să curățăm dinții; atunci vom ajunge o vrastă mare cu obrazii roși și în deplină sănătate.

Este o adevărată nenorocire, că femeile își închipuiesc, că pudra și vâpseala le va face mai frumoase: ele nu gândesc cât de albastre, cât de reci, cât de nenaturale și chiar nesănătoase apar sub aceste colorituni. Mi-s'a întâmplat odată, că eram foarte îngrijată de sănătatea unei dame, până-când odată din întâmplare am văzut-o nepudrată și am aflat, că dama respectivă ascundea colorile sale pline de viață și sănătate sub masca unei colorii de cadavru. De ce vreau unele ca să apară palide cu tot prețul? Paloarea le șede bine numai femeilor prea brunete cu păr negru

și ochi negri; ochilor albastri, ori căprui li-se potrivește obrazii roși. Ce se mai zice de dorința de-a fi subțire, care a cuprins lumea ca o buimăceală? E atât de ușor, a ține o mică dietă, să nu mânci carne, numai legume și fructe: în chipul acesta nu te îngrași nici-odată. Omul ar trebui, preste tot, ca să și întocmească mâncarea după modul seu de viață; acel care șade mult să nu ia carne în gura sa; pentru-că organismul său nu poate prelucra mâncarea grea, ci se nutrește mai bine cu fructe. Eu nu mînc aproape nici-odată carne, să mînc numai poame și pâne multă. Și apoi să mînci numai ce e copt, fructe coapte și grâu copt. Tot ce natura a desăvârșit putem să mîncăm fără a ne chinui stomachul de geaba și fără de a fi siliți ca să purtăm într'ânsul materii, pe cari nu le putem mistui. De ce să ne mai facem un lucru greu și din mistuire în loc de a ne îngreuna corpul atât de puțin, ca să ne putem pune îndată iar la lucru? Dar vorba, e că nu ne-am lipsi de plăcerile mesei, și am voi să rămânem în același timp svelte. Toate nu le putem avea.

(Va urma).

Romanul ziarului „Lupta.“

Părinți și fii

de (57)

Ivan Turghenieff.

Taifasul doamnei Odinoțoff cu Bazaroff nu dăinuie mult. Ana Serghieievna devenea din ce în ce mai serioasă, răspundea distrată, și pe urmă îi propuse să treacă în salon, unde găsiră pe princesa și pe Catia.

„Da unde-i Arcadis Nicolaievici?“ întrebă doamna Odinoțoff și spunându-i-se că este o oră de când dispăru, trimise ca să-l caute.

După ce umblară în gol după el un bun scopot de vreme, îl aflară, șezând pe o laviță în fundul grădinii, cu capul pe coate și potopit de gânduri. Știa ei, că doamna Odinoțoff și Bazaroff sunt singuri, dar de asta nu-l durea capul, ba dimpotrivă, fața i-se însenină. Parcă era hotărât la un lucru ce îi făcea bucurie dar și mirare.

Bărbatului doamnei Odinoțoff nu-i plăceau câtuș de puțin înoirile, dar pururi era gata să primească „înțeleptele fantazii a unui gust lămurit“ și prin urmare pusese să zidească în fundul grădinei, întră eleșteu și sera de portocali, un fel de portic grecesc din cărămidă. În perețele din dosul acestei clădiri erau săpate șase firide, pentru niște statui ce voia să le comande din străinătate domnul Odinoțoff. Aceste statui ar fi fost să reprezinte: Singurătatea, Liniștea, Gândirea, Melancolia, Sudoarea și Gingășia. Una dintre ele, zeița Liniștei, înfățișată cu degetul pe buze, a și sosit, și fu așezată la locul ei, dar încă în ziua instalării niște ștregari îi netezară nasul și cu toate că un zugrav din vecinătate se legase a-l direge, de zece ori mai frumos de cum era domnul Odinoțoff o duse de acolo, și o puse în colțul unei arii, unde rămase multă vreme, spre spaima țărănilor superștiosii. Tufișuri dese învăleau fruntea porticului de ani de zile. Numai capetele stâlpilor se mai ițiau de-asupra acestui zid de verdeață. Sub portic era totdeauna mare răcoare, chiar și în zile de arșiță. Ana Serghieievna nu iubea locul acesta de când dete acolo peste un șerpe, Catia însă venea adesea a șada pe o laviță de peatră, la poala uneia dintre firide. Impresurată de umbră și de răcoare, ea se punea la cetit, la lucrat, sau se lăsa cuprinsă de o senzație dulce și alinătoare a

unei liniști adânci, senzație pe care ori-cine o cunoaște, și a cărei vrajă o dă observarea tăcută, aproape mașinală a puternicelor unde de viață, cari plutesc neconținut împrejurul nostru și în lăuntru nostru.

A doua zi după sosirea lui Bazaroff, Catia era iară pe lavița ei favorită și Arcadis era iarăș lângă ea. Ea îi dete voie să o însoțească de astă dată sub portic. Abia mai era un ceas până la prânz; dogoreala soarelui încă nu gonise răcoarea dimineții. Fața lui Arcadis păstra încă espresia de eri, Catia parcă era cu griji. Sorsa o chemase în odaia ei, îndată după ceai, și desmierdându-o întâiu, ceia ce totdeauna o băga nițel în frică pe Catia, îi dete sfatul să fie mai cu băgare de seamă în purtarea ei față de Arcadis, și mai ales să se ferească de tâte-a-tâte-uri cu el, căci mătușei și tuturora din casă le sări în ochi aceasta. Fără de aia deja eri seara Ana Serghieievna nu era în toană, și Catia simți însăși că e cam agitată, ca și când ar fi vinovată. Ascultând de rugăminta lui Arcadis, își făgădui în gând, că asta o să fie cea din urmă.

„Caterina Serghieievna — zise deodată Arcadis cu nu știu ce fel de amestec de siguranță și de sfială — de când m'a împărțit norocul să trăiesc sub un coperiș cu mata, despre multe de toate am făcut noi vorbă, și totuși mi-a mai rămas o întrebare... care e de frunte pentru mine. Mata ziseși eri că eu m'am schimbat p'aceste lucruri — adause, căutând și ochind totodată privirea întrebătoare a Catiei. — Intr'adevăr, eu m'am schimbat în multe, și mata o ști mai bine decât lumea întreagă, mata căreia am să mulțumesc la adică această schimbare.

„Eu nu mai sunt băiatul cu gârgăuni, care am fost la sosirea mea aci. Nu degeaba împinesc douăzeci și trei de ani. Eu totdeauna cuget să fiu de folos, și să-mi întrebunțez toată puterea... întru biruința adevărului, dor nu mai cerc idealul acolo unde l cercasem înainte, el îmi pare... mult mai aproape. Până acum eu nu mă înțelegam pe mine, îmi propuneam probleme mai presus de puterile mele... Ochii mi s'au deschis înfârșit, mulțumită unui simțimânt... Poate nu grăesc destul de lămurit, dar sper că mata mă înțelege“.

Catia nu răspunde nimic și conțeni să privească la Arcadis.

„Cred — începu el cu glasul mai pătruns, pe când un pițigoi își dregea glasul de-a-supra lor, în crângul unui mesteacăn — cred că tot omul de omenie are dorință să spună verde, să fie sincer față de cei... de cei ce... într'un cuvânt, față de cei ce-i sunt scumpi, și, de aceia... eu m'am hotărât...“.

Dar aci elocvența îl dete de gol. I-se întortocă fraza, înși pierdu cumpătul, și fu nevoit să conțenească. Catia sta tot cu ochii în pământ, nu înțelegea unde vrea el să scoată, dar parcă aștepta ceva totuși.

„Văd că o să vă surprind — urmă Arcadis apucând la inimă — mai ales că simțimântul acesta se referă într'ucâtva... într'ucâtva... la mata. Paremi-se mata m'ai învinuit mai eri cu lipsa de seriozitate“, petici el vorba cu aerul unui om, care, ajuns într'o mocirlă, simțește că se scufundă meru, și totuși dă înainte trăgând nădejde că va eși astfel mai de grabă. „Invinuirea aceasta se face adesea... tinerilor chiar și când ei nu o mai merită... și dacă eu ași avea mai multă îndrăzneală...“ (Da, vină-mi acuma de ajutor, vină acuma!), se cugetă Arcadis des-nădăjduit, dar Catia și păstra într'una încremenirea). „Și dacă mi-ar zâmbi speranța...“

„Dacă ași putea da crezare cuvintelor d-tale“, zise fără de veste, aproape de ei d-na Odinoțoff cu glasul limpede și liniștit. Arcadis tăcu îndată și Catia încremeni. O potecă îngustă șerpuia aproape de tufișul ce ascundea porticul. Doamna Odinoțoff și Bazaroff veneau pe ea. Catia și Arcadis nu-i putea zări, dar le auzeau vorba, până și răsufierea. Plimbătorii mai trecură vre-o doi pași înainte, apoi se opriră taman înaintea porticului par'că din adins.

„Uite — urmă doamna Odinoff — d-ta și eu, am greșit amândoi. Nu mai suntem nici unul din frageda tinereță, ales eu. Noi am trăit una, noi suntem oboșiți amândoi, noi suntem, de ce să nu spunem verde, cuminte amândoi, noi începăm prin a ne interesa reciproc, curiozitatea noastră se deșteptă... pe urmă“

Economie.

Imprumutul Rusiei. Am înregistrat și noi știrea, că guvernul Rusiei au întreprins pașii necesari pentru contrabarea unui împrumut de stat în piața din Paris. Ministrul francez de finanțe a refuzat însă cotaștea împrumutului la bursa din Paris. Motivul acestui refuz a fost împrejurarea, că fiind acum Rusia stat constituțional, împrumutul se poate face numai cu învoirea dumei rusești.

Ministrul de finanțe al Rusiei desmințește acum categoric știrile colportate și constată, că luarea unui împrumut străin în e superflu.

Situația tesaurului public al Rusiei e foarte favorabilă. Incasările se fac fără greutate, veniturile se urcă, iar exportul crește.

În sfârșit ministrul constată, că unele ziare străine au colportat știri răutăcioase asupra situației financiare a Rusiei, voind astfel a discredita guvernul rusesc și politica financiară a ministrului de finanțe.

Incasările căilor ferate din Bosnia și Erțegovina. Căile ferate din provinciile ocupate, pe o rețea de 770 kilometri au incasat în cursul lunii Septembrie 1 milion 120.438 coroane pentru transportul a 231.628 persoane și 115.187 tone mărfuri, cu 96.274 coroane mai mult, decât în aceeași lună a anului trecut. Începând dela 1 Ianuarie și până la 30 Septembrie anul curent, căile ferate din Bosnia și Erțegovina au transportat 1,750.383 persoane și 894.204 tone mărfuri, pentru cari au incasat în total 8,140.917 coroane, cu 350.907 coroane mai mult, decât în aceeași epocă a anului precedent.

Monopolul de spirt în Germania. Din Berlin se vestește, că guvernul german va prezenta parlamentului proiectul de lege pentru introducerea monopolului de spirt.

Căruțul voește a stifica sindicatul actual de spirt.

Congresul lăcătușilor. Eri s'a deschis în Viena congresul lăcătușilor, în prezența primarului Vienei, C. Lueger și a delegaților camerei de comerț și industrie din Viena.

Lăcătușii din provinciile austriece au trimis numeroși delegați, deasemenea și centrala asociațiilor lăcătușilor din Ungaria. În congres, care va ține două zile, se vor dezbate chestiunile actuale ale meșterilor lăcătuși.

Recolta bumbacului. Timpul din urmă — dupăcum se vestește din Newyork — a fost indeobște prielnic plantelor de bumbac. În cele mai multe ținuturi a fost timp uscat, a ploat numai în unele ținuturi, ploile însă n'au fost mari, astfel n'au pricinuit pagube mai simțitoare. Culesul bumbacului s'a început deja, transportul e însă numai la început.

Favoruri la transportul grăunțelor de semințe. Ministrul de comerț, având în vedere lipsa de semințe din unele ținuturi ale Ungariei a încunoștințat asociațiile agricultorilor, că pentru transportul grăunțelor, comandate prin diferitele asociații pe seama agricultorilor a redus în mod simțitor tariful de transport.

Bursa de efecte. La deschiderea bursei tendența generală a fost fermă. A contribuit la aceasta știrile mai favorabile sosite din străinătate. Spre încheierea bursei făcându-se numeroase realizări locale, cursurile, cari la început s'au urcat, au căzut din nou. Cărcuția a fost amicală. Rentele și valutele nu s'au schimbat.

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	vinde 634.75
„ „ ung.	743.—
„ băncii de escompt	463.—
„ soc. căilor fer. aust. ung.	655.25
Renta ung. de aur 4 proc.	110.—
„ „ coroane 4 „	92.30
„ austr. de aur 4 „	115.40
„ „ coroane 4 „	96.75
Scrisuri fonciare „Albina“	101.—
Napoleon d'or (20 franci aur)	19.21
mărci germane, aur	23.55
Galbeni austriaci și ungurești	11.43
Bilete germane 100 mărci	117.62
„ franceze 100 franci	95.92
„ italiene 100 lire	96.10
„ române 100 lei	95.30
Ruble rusești de hârtie	2.54

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut 15,000 măji metrice grâu.

Prețurile cerealelor. Tendența generală în târgul efectiv de cereale a fost fermă. Prețurile cerealelor s'au menținut. Cărcuția a fost restrânsă. Producenții sunt încă tot rezervați în oferte. Întreprinderile comerciale sunt deci puține.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut 35.000 măji m. grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kgr. greutate) s'au plătit 24 cor. 90 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 23 cor. 60 fileri de maja metrică (100 kgr.)

În ultimele 24 ore cărcuția cerealelor în Budapesta a fost următoarea:

	Măji metrice:	
	Sosit:	Expediat
Grâu	— — 21753	— — —
Secară	— — 4446	— — 304
Orz	— — 9957	— — 201
Ovăs	— — 11431	— — —
Cucuruz	— — 276	— — 202
Rapiță	— — 30	— — —
Făină	— — 2518	— — 6917
Tărâțe	— — 100	— — 1778

Tendența generală în târgul pe termen de cereale a fost liniștită. Conform buletinului oficial au notat:

Grâu pro Octombrie 12.00, 11.96—11.95, pro Aprilie 1908: 12.76, 12.69—12.70.

Secară pro Octombrie 11.10, 11.08—11.08, pro Aprilie 1908: 11.91, 11.86—11.82.

Ovăs pro Octombrie 7.96, 7.75—7.73, pro Aprilie 1908: 8.63, 8.58—8.56.

Cucuruz pro Mai 1908: 7.12, 7.11—7.10 coroane de 50 kgr.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32—36, Senteș —, Seghedin 52—54, Zenta 48—50, Titel 46—48 Timișoara —, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

În aceste sume sunt socotite și darea de transport precum și taxa de asigurare.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. metr. (100 kgr.)	frum. 24 cor. 90 fil.
„ „ „ „ „	mijl. 23 „ 15 „
„ „ „ „ „	slab 22 „ 30 „
Secară, maja metrică dela	21.20 — 21.65
Orz, „ „ „	15.50 — 16.—
Cucuruz „ „ „	14.15 — 14.20
Ovăs „ „ „	16.— — 16.70
Rapiță „ „ „	34.50 — 36.—

II.

Producte.

Prețurile sunt socotite după 100 kilograme în bani gata.

Unsoare de porc, dela	154 cor. — 155 cor.
Slănină	129 „ — 131 „
Cartofi	3.20 „ — 6.20 „

Spirit . . . . . dela 59.— cor. — 60.—

III.

Târgul de porci din Kőbánya (Steinbruch)

(Prima calitate ungară.)

Bătrâni	— — — fileri kilogramul.
Tineri	131—133 „ „

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

Tipografia «Pop. Rom.» Budapesta, István-ut 11.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret! Vindecă și ia-viorează pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a să da împrejurări, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, avertie, amețeli, țiuturi de ureche bătae de inimă, sgârșiri de inimă, astma, auzul greu sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceala plămâni și picioare, reumă, podagră, ischis, udul în pat, influența insomnic, epilepsia, circulația nereglată a sângelui și a multor alte boale cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prefuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca — isertrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta» de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania câtși în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în generecunoscut apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.—

folositor la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6.—

folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. Expedițiile prin centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest, V/25 Strada Vadász 34 colțul.

